

Tisková zpráva

Veřejnost o energetické politice a o tzv. Zelené dohodě pro Evropu – podzim 2022

- ⊙ O energetickou politiku se zajímá třípětinová většina Čechů, což představuje skokový nárůst zájmu v porovnání s posledním šetřením z roku 2018.
- ⊙ 36 % českých občanů se Zelenou dohodou souhlasí, 46 % s ní nesouhlasí. Sedm z deseti (69 %) soudí, že Zelená dohoda přispívá k neúměrnému zdražování energií.
- ⊙ Většina (57 %) české veřejnosti se kloní k názoru, že energetická krize ohrožuje realizaci Zelené dohody. 69 % se domnívá, že snížení objemu dodávek plynu z Ruska zpomalí ústup od spalování uhlí v zemích EU.
- ⊙ 71 % Čechů si myslí, že pro zajištění energetické bezpečnosti je nezbytné posílit v EU přeshraniční spolupráci a solidaritu mezi členskými státy v případě krizí.

Zpracovali:

Jan Červenka, Martin Ďurďovič

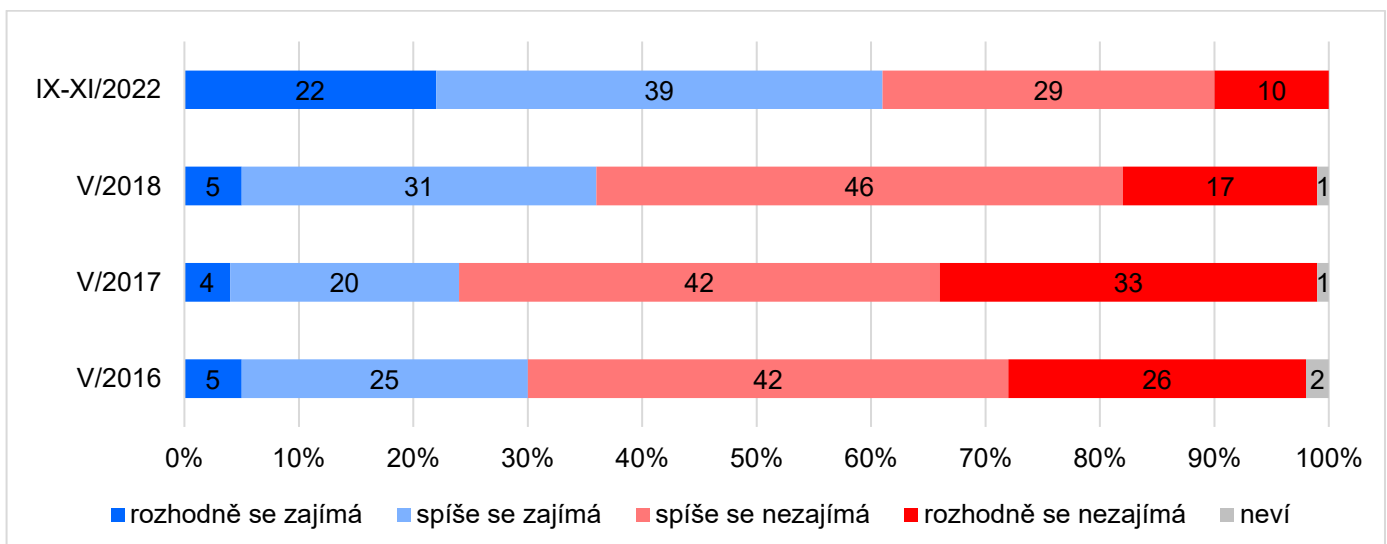
Centrum pro výzkum veřejného mínění, Sociologický ústav AV ČR, v.v.i.

Tel.: 210 310 586

V období od první poloviny září do počátku listopadu 2022 byl do pravidelného výzkumu Naše společnost zařazen blok otázek věnovaných problematice energetiky. Část otázek zkoumala zájem občanů o energetickou politiku České republiky a zaměřila se také na problematiku tzv. Zelené dohody pro Evropu z roku 2020, u které zjišťovala, zda s ní lidé souhlasí, nebo nesouhlasí, jak podle názoru veřejnosti její naplňování ovlivní současná energetická krize a na krátké baterii výroků, k nimž měli respondenti vyjádřit své stanovisko v podobě souhlasu, nebo nesouhlasu, byly zkoumány některé otázky související s realizací Zelené dohody.

Graf 1: Zájem o energetickou politiku ČR¹ (%)

Zdroj: CVVM SOÚ AV ČR, Naše společnost, 8. 9. – 9. 11. 2022, 821 respondentů starších 15 let, osobní rozhovor.

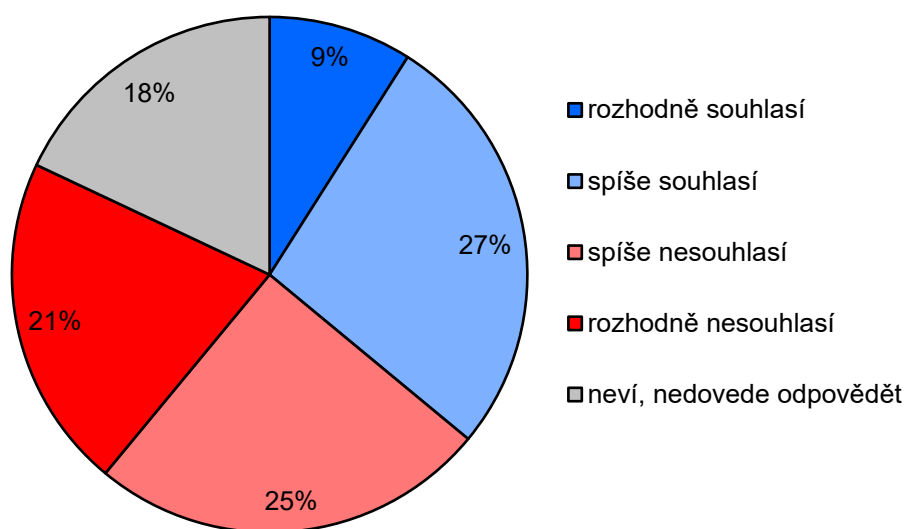
¹ Otázka: „Zajímáte se, nebo nezajímáte o energetickou politiku České republiky? Rozhodně se zajímáte, spíše se zajímáte, spíše se nezajímáte, rozhodně se nezajímáte.“

První otázka zjišťovala, zda a nakolik se občané zajímají o energetickou politiku ČR. Jak ukazují výsledky zachycené v grafu 1, asi třipětinová většina (61 %) občanů se podle vlastního vyjádření o energetickou politiku ČR zajímá, přičemž 22 % se o ní „rozhodně zajímá“ a 39 % se „spíše zajímá“. Asi dvě pětiny (39 %) se naopak o energetickou politiku ČR nezajímají, v tom 29 % „spíše“ a 10 % „rozhodně“.

V porovnání s květnem 2018, kdy byla daná otázka zkoumána naposledy, deklarovaný zájem o energetickou politiku ČR o 25 procentních bodů vzrostl, a to především zásluhou zvýšení podílu odpovědí „rozhodně se zajímá“ (+17 procentních bodů), ale zvýšení zaznamenal i podíl odpovědí „spíše se zajímá“ (+8 procentních bodů). To se na druhé straně projevilo ve snížení podílu deklarovaného nezájmu o 24 procentních bodů, přičemž podíl odpovědí „spíše se nezajímá“ poklesl o 17 procentních bodů a podíl odpovědí „rozhodně se nezajímá“ poklesl o 7 procentních bodů. K poměrně výraznému zvýšení deklarovaného zájmu o energetickou politiku přitom došlo již mezi květnem 2017 a květnem 2018, takže v porovnání s rokem 2017 se aktuální zájem o energetickou politiku ČR zvýšil celkově o 37 procentních bodů a nezájem o 36 procentních bodů klesl. Za aktuálním skokovým zvýšením zájmu o energetickou politiku ČR zjevně stojí energetická krize a reakce české veřejnosti na ni a její důsledky v podobě prudkého zvýšení cen všech druhů energií.

Podrobnější analýza ukázala, že zájem o energetickou politiku ČR se zvyšuje spolu se stupněm nejvyššího dokončeného vzdělání a s rostoucím věkem. Ve zvýšené míře se o energetickou politiku podle svých slov zajímají muži, lidé ve věku od 65 let výše, respondenti, kteří životní úroveň své domácnosti hodnotí jako dobrou, a ti, kdo si myslí, že by se podíl jaderné energetiky na výrobě elektrické energie měl zvyšovat. Naopak méně se o ní zajímají ženy, mladí lidé ve věku od 15 do 19 let a dotázaní se základním vzděláním nebo středním vzděláním a vyučení bez maturity.

Graf 2: Souhlas/nesouhlas se Zelenou dohodou pro Evropu (%)²

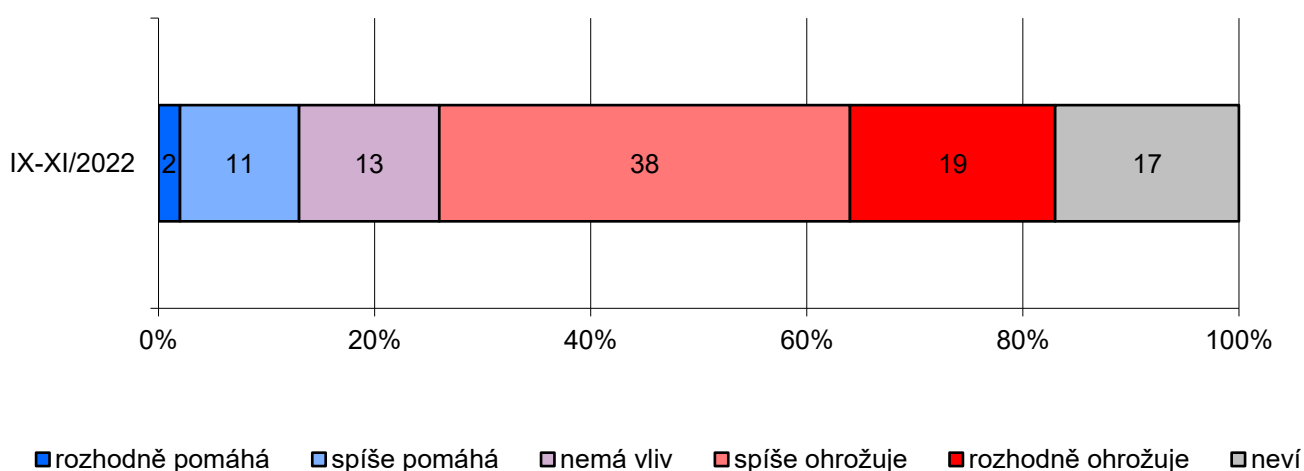
Zdroj: CVVM SOÚ AV ČR, Naše společnost 8. 9. – 8. 11. 2022, 821 respondentů starších 15 let, osobní rozhovor.

Další otázky se již věnovaly hlavně Zelené dohodě pro Evropu, přičemž první z nich zkoumala postoje veřejnosti k dohodě jako takové. Jak ukazují údaje v grafu 2, jen o málo více než třetina (36 %) občanů se Zelenou dohodou pro Evropu souhlasí, v tom 9 % s ní rozhodně souhlasí a 27 % s ní spíše souhlasí. Opačný názor zastává necelá polovina (46 %) oslovených, přičemž 25 % se Zelenou dohodou pro Evropu spíše nesouhlasí a 21 % s ní rozhodně nesouhlasí. Téměř pětina (18 %) respondentů se nedokázala vyjádřit a odpověděla, že neví.

² Otázka: „Základním cílem Zelené dohody pro Evropu z roku 2020 je, aby země Evropské unie dosáhly do roku 2050 tzv. klimatické neutrality, tj. zamezily emisím skleníkových plynů vznikajících při spalování fosilních paliv, jakou jsou uhlí, ropa nebo zemní plyn. Souhlasíte, nebo nesouhlasíte Vy osobně se Zelenou dohodou pro Evropu? Rozhodně souhlasíte, spíše souhlasíte, spíše nesouhlasíte, rozhodně nesouhlasíte, nebo nevíte, nedovedete odpovědět?“

Z podrobnější analýzy vyplynulo, že souhlas se Zelenou dohodou častěji vyjadřují ženy, dotázaní s dobrou životní úrovní vlastní domácnosti, obyvatelé Čech a zejména Pražané či dotázaní z Královéhradeckého kraje, respondenti z velkých měst s populací od 50 do 200 tisíc obyvatel, stoupenci snižování podílu jaderné energetiky na výrobě elektrické energie, odpůrci výstavby nového bloku v JE Dukovany, ti, kdo pocitují velké nebo střední obavy z používání jaderné energie, a ti, kdo důvěřují současné vládě, že o jaderné energetice rozhoduje správně. Nesouhlas se Zelenou dohodou ve zvýšené míře vyjadřují muži, lidé, kteří životní úroveň své domácnosti hodnotí jako „ani dobrou, ani špatnou“, dotázaní ze Středočeského nebo Zlínského kraje, obyvatelé měst s populací od 5 do 20 tisíc, zastánci rozšiřování podílu jaderné energetiky při výrobě elektrické energie, stoupenci výstavby nového bloku JE Dukovany, lidé, kteří nemají žádné obavy z používání jaderné energie, ti, kdo nedůvěřují současné vládě, že rozhoduje správně v otázkách spojených s jadernou energetikou, a ti, kteří se rozhodně zajímají o energetickou politiku ČR.

Graf 3: Jak současná energetická krize ovlivní realizaci Zelené dohody?³

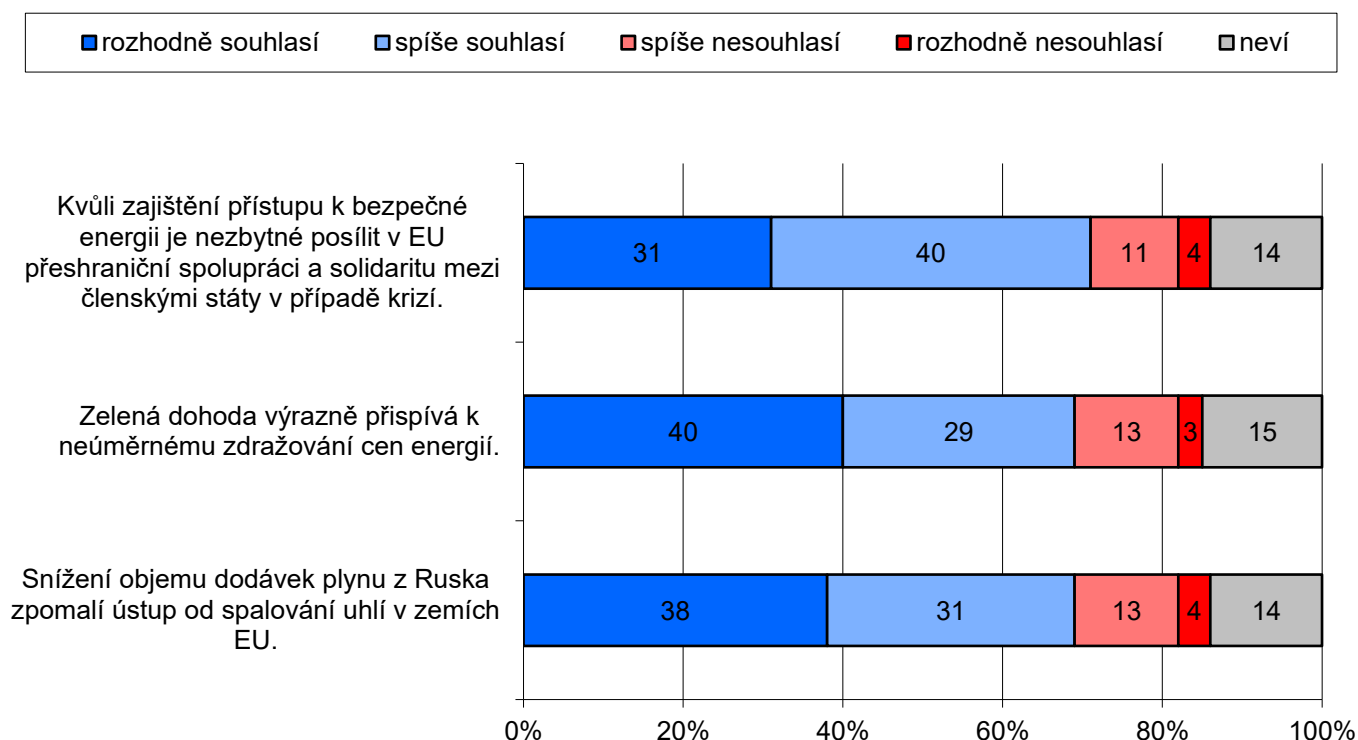
Zdroj: CVVM SOÚ AV ČR, Naše společnost, 8. 9. – 9. 11. 2022, 821 respondentů starších 15 let, osobní rozhovor.

Další otázka zkoumala názory občanů na dopady energetické krize na realizaci Zelené dohody pro Evropu. Jak ukazují výsledky zachycené v grafu 3, poměrně výrazně převládá mínění, že energetická krize realizaci Zelené dohody ohrožuje, což si myslí výrazně nadpoloviční většina (57 %) oslovených, v tom 38 % si myslí, že to realizaci Zelené dohody spíše ohrožuje, a 19 % soudí, že jí to rozhodně ohrožuje. Že by naopak energetická krize mohla realizaci Zelené dohody napomáhat, to si myslí pouze o málo více než desetina (13 %) dotázaných, v tom 2 % rozhodně a 11 % spíše. Dalších 13 % soudí, že současná energetická krize nebude mít na realizaci Zelené dohody žádný vliv. Asi šestina (17 %) respondentů tuto otázku nedovedla posoudit a zvolila variantu „neví“.

Podrobnější analýza ukázala, že velmi výrazným třídícím momentem v dané otázce je postoj k Zelené smlouvě pro Evropu. Ti, kdo s ní souhlasí, si častěji myslí, že současná energetická krize realizaci Zelené dohody napomůže, zatímco podle nesouhlasících energetická krize realizaci Zelené dohody častěji ohrožuje. Názor, že energetická krize realizaci Zelené dohody pomáhá, relativně častěji vyjadřovali lidé ve věku od 30 do 39 let, dotázaní s dobrou životní úrovní, Pražané, obyvatelé Jihočeského kraje, a ti, kdo mají velké obavy z používání jaderné energie. Naopak názor, že současná energetická krize realizaci Zelené dohody ohrožuje, častěji zastávali dotázaní ze Zlínského, Plzeňského nebo Pardubického kraje, zastánci zvyšování podílu jaderné energetiky na výrobě elektřiny, lidé podporující výstavbu nového bloku JE Dukovany, ti, kdo nemají žádné obavy z používání jaderné energie, a ti, kdo se rozhodně zajímají o energetickou politiku České republiky.

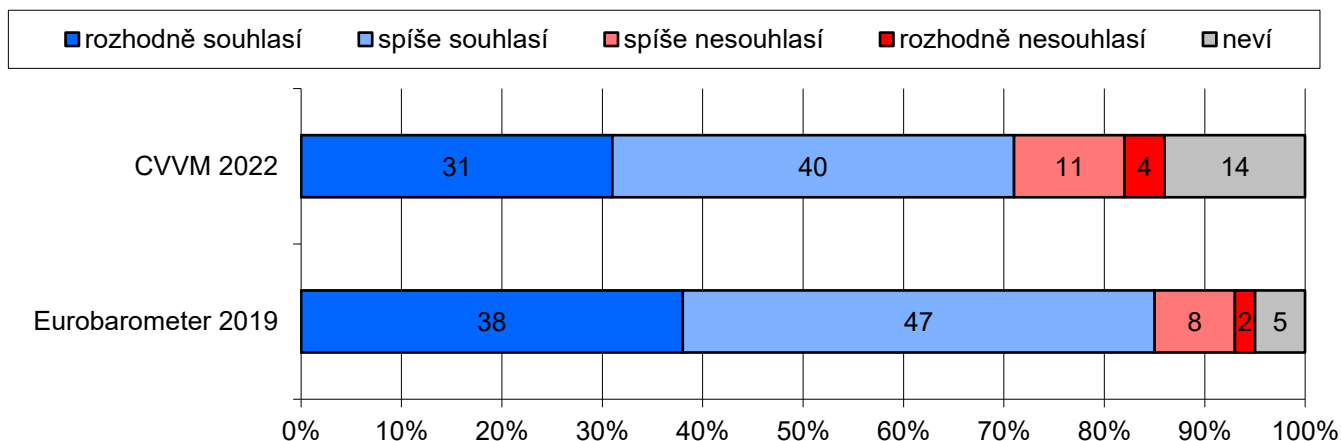
³ Otázka: „Podle Vašeho názoru, současná energetická krize pomáhá nebo ohrožuje realizaci Zelené dohody pro Evropu? Rozhodně pomáhá, spíše pomáhá, nemá vliv, spíše ohrožuje, rozhodně ohrožuje.“

Graf 4: Souhlas/nesouhlas s výroky (%)⁴

Zdroj: CVVM SOÚ AV ČR, Naše společnost, 8. 9. – 9. 11. 2022, 821 respondentů starších 15 let, osobní rozhovor.

Graf 5: Souhlas/nesouhlas s výrokem: Kvůli zajištění přístupu k bezpečné energii je nezbytné posílit v EU přeshraniční spolupráci a solidaritu mezi členskými státy v případě krizí. (% , srovnání s výsledkem výzkumu Eurobarometer 2019)

Zdroj: CVVM SOÚ AV ČR, Naše společnost, 8. 9. – 9. 11. 2022, 821 respondentů starších 15 let, osobní rozhovor; Eurobarometer, 10. – 20. 5. 2019, 1008 respondentů ve věku od 18 let, osobní rozhovor.

⁴ Otázka: „Do jaké míry souhlasíte, nebo nesouhlasíte s následujícími výroky? a) Kvůli zajištění přístupu k bezpečné energii je nezbytné posílit v EU přeshraniční spolupráci a solidaritu mezi členskými státy v případě krizí. b) Zelená dohoda výrazně přispívá k neúměrnému zdražování cen energií. c) Snížení objemu dodávek plynu z Ruska zpomalí ústup od spalování uhlí v zemích EU.“

Závěrečná otázka daného tematického bloku předložila respondentům tři výroky související s problematikou Zelené dohody a energetické krize, s nimiž dotázaní měli vyjádřit buď souhlas, nebo nesouhlas. První ze zkoumaných výroků byl přitom převzat z výzkumu Eurobarometer 492 realizovaného v květnu roku 2019, takže zde můžeme provést i malé časové srovnání. Výsledky aktuálního šetření nabízí graf 4, časové srovnání prvního zkoumaného výroku s výsledky šetření Eurobarometer přináší graf 5.

S výrokem, že kvůli zajištění přístupu k bezpečné energii je nezbytné posílit v EU přeshraniční spolupráci a solidaritu mezi členskými státy v případě krizí, souhlas vyjádřilo celkově 71 % dotázaných, přičemž 31 % s ním rozhodně souhlasilo a 40 % s ním spíše souhlasilo. Opačný názor vyjadřují jen tři z dvaceti (15 %) dotázaných, v tom 11 % spíše a jen 4 % rozhodně. 14 % se pak nedokázalo rozhodnout a zvolilo odpověď „neví“. V porovnání s výsledkem z roku 2019 příklon dotázaných k danému výroku poněkud oslabil, protože tehdy souhlas s ním vyjádřilo 85 % dotázaných, což je o 14 procentních bodů více než v aktuálním výzkumu. Opačný postoj tehdy vyjadřovala desetina oslovených, což je méně než v současnosti, i když nijak zvlášť výrazně (o 5 procentních bodů), ale podstatně nižší byl tehdy podíl nerozhodných odpovědí. Nakolik je daná změna výsledkem posunu názorů a nakolik jde o výsledek odlišného kontextu dotazování, odlišné metodologie dotazování a sběru dat, nelze spolehlivě říci. Odlišný výběr (populace 15+ v porovnání s populací 18+) zde zjevně nehraje podstatnou roli, protože vyloučením respondentů mladších 18 let se výsledné rozložení odpovědí prakticky nijak nezmění.⁵ V oslabení přesvědčení o pozitivním dopadu zesílené přeshraniční spolupráce a solidarity mezi členskými státy EU mohla svou roli sehrát zkušenost z období covidové pandemie a nakonec i z období již více než rok trvající energetické krize, kdy se ukázalo v praxi, že vzájemná solidarita a spolupráce mezi jednotlivými státy v kritických situacích má své meze, které jsou dány vlastními zájmy těchto států. Kvůli odlišnostem v metodologii a skladbě otázek v dotazníku je nicméně srovnatelnost výsledků obou šetření nejistá, a naznačenou hypotézu je proto třeba brát s rezervou.

Podrobnější analýza ukázala, že souhlas s výrokem, že kvůli zajištění přístupu k bezpečné energii je nezbytné posílit v EU přeshraniční spolupráci a solidaritu mezi členskými státy v případě krizí, je častější mezi dotázanými z Čech (78 % souhlas, 11 % nesouhlas, zatímco na Moravě souhlas činil 60 % a nesouhlas 21 %) a zejména pak ze Středočeského, Plzeňského, Královéhradeckého či Pardubického kraje, zatímco na Moravě a zejména na Vysočině nebo v Moravskoslezském nebo Olomouckém kraji je souhlas nižší a naopak nesouhlas je relativně zvýšený. Vyšší podíly souhlasu, případně nižší podíly nesouhlasících se objevily v obcích a malých městech s populací do dvou tisíc obyvatel a ve městech s populací od 50 do 200 tisíc obyvatel, naopak výrazně nižší souhlas při zvýšeném podílu nesouhlasících byl zaznamenán ve velkých městech s populací nad 200 tisíc obyvatel. Zvýšený podíl souhlasu byl zaznamenán dále mezi dotázanými, kteří souhlasí se Zelenou dohodou, naopak nesouhlas se ve zvýšené podobě objevil mezi těmi, kdo se Zelenou dohodou nesouhlasí. Souhlas s daným výrokem byl také častější mezi těmi, kdo důvěřují vládě při rozhodování o jaderné energetice, naopak relativně vyšší podíl nesouhlasu při sníženém podílu souhlasících byl zaznamenán mezi těmi, kdo vládě při rozhodování o jaderné energetice nedůvěřují. Nesouhlas s výrokem o nezbytnosti přeshraniční spolupráce a solidarity mezi státy EU v krizích ve zvýšené podobě šetření ukázalo i mezi stoupenci snižování podílu jádra na výrobě elektrické energie.

S druhým výrokem, že Zelená dohoda výrazně přispívá k neúměrnému zdražování cen energií, v šetření souhlasilo 69 % respondentů, přičemž 40 % s tím rozhodně souhlasilo, zatímco 29 % s tím spíše souhlasilo. Naopak 16 % s tím, že Zelená dohoda výrazně přispívá k neúměrnému zdražování cen energií, nesouhlasilo, v tom 13 % spíše a 3 % rozhodně.

Souhlas v případě výroku, že Zelená dohoda výrazně přispívá k neúměrnému zdražování cen energií, byl relativně vyšší u mužů, dotázaných, kteří životní úroveň svojí domácnosti hodnotí jako „ani dobrou, ani špatnou“, dotázaných ze Středočeského, Libereckého, Pardubického či Zlínského kraje, respondentů z obcí a malých měst s populací do dvou tisíc obyvatel, případně z měst od pěti do dvaceti tisíc obyvatel, stoupenců zvyšování podílu jaderné energetiky na výrobě elektrické energie, těch, kdo souhlasí s výstavbou nového bloku v JE Dukovany, těch, kdo se Zelenou dohodou nesouhlasí, a těch, pro které energetická krize ohrožuje realizaci Zelené dohody. Naopak zvýšený nesouhlas s výrokem, že Zelená dohoda výrazně přispívá k neúměrnému zdražování cen energií, byl zaznamenán mezi absolventy vysokých škol, dotázanými s dobrou životní úrovní, Pražany, obyvateli velkých měst s populací nad 200 tisíc obyvatel, zastánci snižování podílu jádra na výrobě elektrické energie, odpůrci výstavby nového bloku JE

⁵ Při standardním zaokrouhlení na celá procenta zůstane zcela identické.

v Dukovanech, stoupenci Zelené dohody a těmi, kdo si myslí, že současná energetická krize bude realizaci Zelené dohody pomáhat.

Polední výrok, že snížení objemu dodávek plynu z Ruska zpomalí ústup od spalování uhlí v zemích EU, v šetření odsouhlasilo opět 69 % respondentů, přičemž 38 % s tím rozhodně souhlasilo a 31 % s tím spíše souhlasilo. Asi šestina (17 %) s daným výrokem nesouhlasila, v tom 13 % spíše a 4 % rozhodně. Zbývající sedmina (14 %) respondentů zůstala nerozhodnuta a odpověděla, že neví.

Souhlas v případě výroku, že snížení objemu dodávek plynu z Ruska zpomalí ústup od spalování uhlí v zemích EU, byl relativně vyšší u mužů, dotázaných z Čech a zvláště ze Středočeského, Libereckého, ale i Zlínského kraje, respondentů z obcí a malých měst s populací do dvou tisíc obyvatel, stoupců zvyšování podílu jaderné energetiky na výrobě elektrické energie, těch, kdo souhlasí s výstavbou nového bloku v JE Dukovany, dotázaných, kteří důvěřují současné vládě, že správně rozhoduje v otázkách spojených s jadernou energetikou, těch, kdo se Zelenou dohodou nesouhlasí, a těch, pro které energetická krize ohrožuje realizaci Zelené dohody. Naopak zvýšený nesouhlas s výrokem, že snížení objemu dodávek plynu z Ruska zpomalí ústup od spalování uhlí v zemích EU, byl zaznamenán mezi Moravany, obyvateli měst s populací od dvou do pěti tisíc obyvatel, zastánci snižování podílu jádra na výrobě elektrické energie, odpůrci výstavby nového bloku JE v Dukovanech, těmi, kdo pociťují velké obavy z používání jaderné energie, respondenty, kteří nedůvěřují vládě v otázce rozhodování o jaderné energetice, stoupenci Zelené dohody a těmi, kdo si myslí, že současná energetická krize bude realizaci Zelené dohody pomáhat nebo že na ni nebude mít žádný vliv.

Technické parametry výzkumu

Výzkum:	Naše společnost, v22-09
Realizátor:	Centrum pro výzkum veřejného mínění, Sociologický ústav AV ČR, v.v.i.
Projekt:	Naše společnost – projekt kontinuálního výzkumu veřejného mínění CVVM SOÚ AV ČR
Termín terénního šetření:	8. 9. - 8. 11. 2022
Výběr respondentů:	Kvótní výběr
Kvóty:	Kraj (oblasti NUTS 3), velikost místa bydliště, pohlaví, věk, vzdělání
Vážení dat:	Vzdělání X NUTS 2, věk X NUTS 2, pohlaví X kraj, věk X vzdělání, věk X velikost místa bydliště
Zdroj dat pro kvótní výběr a převážení:	Český statistický úřad
Reprezentativita:	Obyvatelstvo ČR ve věku od 15 let
Počet dotázaných:	821
Počet tazatelů:	75
Metoda sběru dat:	Osobní rozhovor tazatele s respondentem - dotazování CAPI
Výzkumný nástroj:	Standardizovaný dotazník
Otázky:	MD.1, UE.7, UE.8, UE.9
Kód tiskové zprávy:	oe230109b
Zveřejněno dne:	9. ledna 2023
Zpracovali:	Jan Červenka, Martin Ďurďovič

Slovníček pojmů:

Kvótní výběr – napodobuje strukturu základního souboru (u nás je to obyvatelstvo České republiky starší 15 let) pomocí nastavení velikosti vybraných parametrů, tzv. kvót. Jinými slovy kvótní výběr je založen na stejném procentuálním zastoupení vybraných vlastností. Pro tvorbu kvót používáme údaje z Českého statistického úřadu. V našich výzkumech jsou stanoveny kvóty na pohlaví, věk, vzdělání, region a velikost obce. Vzorek je tedy vybrán tak, aby procentuální podíl např. mužů a žen ve vzorku odpovídal procentuálnímu podílu mužů a žen v každém kraji ČR. Podobně je zachován procentuální podíl obyvatel jednotlivých krajů ČR, občanů různých věkových kategorií, lidí s různým stupněm dosaženého vzdělání a z různých velkých obcí.

Reprezentativní výběr je takový výběr z celé populace, z jehož vlastností se dá platně usuzovat na vlastnosti celé populace. V našem případě to tedy znamená, že respondenti jsou vybráni tak, abychom zjištěné údaje mohli zobecnit na obyvatele České republiky starší 15 let.

Vážení dat – způsob zvýšení reprezentativity souboru vzhledem k vybraným charakteristikám populace pomocí přiřazení váhy každému respondentovi. Váhy jsou vytvářeny pomocí metody iterativního proporčního vážení a pohybují se v rozsahu 0,333 až 3.

Centrum pro výzkum veřejného mínění (CVVM) je výzkumným oddělením Sociologického ústavu AV ČR, v.v.i.. Jeho historie sahá do roku 1946, kdy jako součást Ministerstva informací začal fungovat Československý ústav pro výzkum veřejného mínění. Současné Centrum vzniklo v roce 2001 převedením svého předchůdce (IVVM) z Českého statistického úřadu do Sociologického ústavu AV ČR, v.v.i.. Včlenění do vědecké instituce zaručuje kvalitní odborné zázemí a kredit pracoviště; jako součást akademického prostředí musí CVVM SOÚ AV ČR, splňovat veškeré nároky a dosahovat tak té nejvyšší odborné úrovně. Hlavní náplní práce oddělení je výzkumný projekt Naše společnost, v jehož rámci je prováděno deset šetření ročně. Jedná se o průzkum veřejného mínění na reprezentativním vzorku české populace od 15 let, kterého se vždy účastní přibližně 1000 respondentů. Omnibusová podoba dotazníku umožňuje pokrýt velkou šíří námětů, a do šetření jsou proto pravidelně řazena politická, ekonomická i další obecně společenská témata. Jsou využívány jak opakované otázky, které umožňují sledovat vývoj zkoumaných jevů, tak náměty nové, reagující na aktuální dění. Díky dlouhodobému a kontinuálnímu charakteru je tento vědecký projekt zkoumání veřejného mínění v České republice ojedinělý.

Aktivita byla podpořena Strategii Akademie věd AV21 v rámci výzkumného programu „Udržitelná energetika“ a výzkumného tématu „Udržitelná energetika a společnost“. |